

คำเช่าที่ดิน ทั้ง ปวง ที่ เก็บได้ สำหรับบำรุงการศุขชาติบาด แก่ ผู้ ซึ่ง อยู่ใน เขต
ศุขชาติบาด เมือง ร.เชบุรี มีชื่อภรรยาที่ สัมพันธศุขชาติบาด แดงกรมการประชุม
ปลุกชาติกตง ซึ่ง ได้ ความมา แล้วย ใน ประกาศนี้ ตั้งแต่ พระพุทธเจ้าภิรัช ๒๔๕๘
เป็น ต้นไป

ประกาศมาณวันที่ ๖ กันยายน พระพุทธเจ้าภิรัช ๒๔๕๘

(ลงนาม) มหาอำมาตย์โท พระยามหาอำมาตยาธิบดี
ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดี

ประกาศเลิกมณฑลเพ็ชรบูรณ์เข้าเป็นเมืองในมณฑลพิษณุโลก
แต่แยก มณฑล พายัพ เป็น มณฑล มหาราชบุรี แต่ มณฑล
พายัพ รวมเรียกว่า มณฑลภาคพายัพ มีตำแหน่งอุปราช
เป็นผู้ตรวจตรา กำกับราชการ

มหาอำมาตย์โท พระยามหาอำมาตยาธิบดี ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดี
กระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราชโองการ ได้เกล้า ๆ ดำรัสเห็นเกล้า ๆ
ตั้งว่า เมือง เพ็ชรบูรณ์ แดเมือง หล่มสักก็ตั้ง ได้จัด การ ปกครอง เป็น
มณฑล ๑ เรียกว่า มณฑลเพ็ชรบูรณ์ นั้น มีเพียง ๒ เมือง แต่ผู้คน
พลเมืองรวมทั้งมณฑลกันน้อยกว่าเมือง ๆ เดียวในมณฑลอื่นอยู่หลายเมือง
แต่เพราะใน ชั้น เดิม มีเหตุใจ ผู้ร้าย ชุกชุม แดการไป มา กับกรุง เทพ ๆ ไม่
สะดวก การที่ จัด ปกครอง เป็น มณฑล ก็ สัมควร อยู่ แต่ เวลา นี้ เหตุ
การณ์ใจ ผู้ร้าย เมาบางลงแล้ว ทางไป มา นั้น ก็มี ทาง รถไฟ สาย เห็นอยู่

เล่ม ๓๒ หน้า ๒๐๑ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๔๕๘

ถึง มณฑลพิษณุโลกแต่ได้จัดการรักษาทางจากมณฑลพิษณุโลกให้ไปเมือง
เพ็ชรบูรณ์แต่เมืองหล่มสักก็ได้อัดอกแล้ว ทรงพระราชดำริเห็นว่าสมควร
ยกเด็กมณฑลนั้นเสียได้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเด็ก
มณฑลเพ็ชรบูรณ์แต่ให้รวมเมืองเพ็ชรบูรณ์แต่เมืองหล่มสักคืออยู่ในความ
ปกครองบังคับบัญชาของ สมุหเทศาภิบาลมณฑลพิษณุโลก ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

อนึ่ง ทรงพระราชดำริเห็นว่า มณฑลพายัพเป็นมณฑลที่มีเมืองใหญ่
หลายเมือง แต่เมืองเหล่านี้ก็มีท้องที่กว้างใหญ่ ระยะทางห่างไกลกัน
มาก แยกย้ายกันอยู่ในท้องที่สมเด็จพระยาแม่หน้าของแต่แม่
น้ำคง (ดำรงวิน) ถึง ๓ ลุ่มน้ำ รวมจำนวนผู้คนพลเมืองมากกว่า
มณฑลอื่น ๆ ยากที่สมุหเทศาภิบาลผู้เดียวจะไปตรวจตราราชการให้เพียง
พอทั่วถึงเสมอไปได้ ทรงพระราชดำริเห็นว่าสมควรแล้วที่จะแบ่ง
ท้องที่มณฑลพายัพจัดตั้งเป็นอีกมณฑล ๑ เพื่อให้ติดต่อแก่การปกครอง
ต่อไปภายหน้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แยกท้องที่มณฑล
พายัพ คือ เมืองนครน่าน ๑ เมืองนครลำปาง ๑ เมืองแพร่ ๑ รวม
๓ เมืองตั้งขึ้นเป็นมณฑล ๑ ต่างหาก มีนามว่า “มณฑลมหาสารคาม”
ตั้งศาลารัฐบาลที่เมืองแพร่ แต่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มหาอำมาตย์ตรี
พระยาเพชรรัตนสงคราม เป็นสมุหเทศาภิบาลมณฑลมหาสารคาม ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘ เป็นต้นไป

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๔๕๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๒ หน้า ๒๐๒

อนึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่า มหาอำมาตย์ โท เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์
สมุหเทศาภิบาล มณฑลพายัพ นั้น เป็นผู้มีความสามารถในราชการแ
ชำนานญ ราชการ มณฑลพายัพ เป็น อัน มาก สมควร จะ พระ ราชทาน
เกียรติยศตำแหน่งราชการสูง กว่า สมุหเทศาภิบาลได้ จึงทรงพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้มหาอำมาตย์ โท เจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ รับราชการ
ตำแหน่ง อุปราช เป็นผู้ตรวจจตุรกำกับ ราชการ มณฑลพายัพ แด่มณฑล
มหาราชรัฐ ทั้ง ๒ มณฑล รวมเรียกว่า “มณฑลภาคพายัพ” ตั้งแต่
วันที่ ๑ เมษายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

ประกาศมาณวันที่ ๒ กันยายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๘

(ลงนาม) มหาอำมาตย์ โท พระยามหาอำมาตยาธิบดี

ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดี